

ประติมากรรม อรรธนาเรศวร

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุบลราชธานี

พระอรรณวนารีศวร อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ (ประมาณ ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว) สลักจากหิน เป็นรูปบุคคลประทับนั่งขัดสมาธิ ไขว้พระบาทบนฐานบัวหงายทรงสี่เหลี่ยม มีสองกร พระหัตถ์(มือ)ทั้งสองข้างหักหายไป ปรากฏพระเนตร(ดวงตา)ที่สามที่พระนลาฏ(หน้าผาก)

พระวรกายซีกขวาแสดงลักษณะบุรุษ พระเกศา(ผม)เป็นเม็ดกลม มีสัญลักษณ์พระจันทร์เสี้ยวที่กระบังหน้า มีไรพระมัสสุ(หนวด) พระอุระ(หน้าอก)เรียบ กุณฑล(ต่างหู) และพานุรัต(กำไลต้นแขน) ทำเป็นลายดอกไม้ไม้กลีบใหญ่ หุ่นผ้าสั้น เนื้อพระชงฆ์(แข้ง)คาดเข็มขัดสายเชือกถัก มีวัตุคล้ายเชือกคล้องที่ข้อพระกร(ข้อมือ)

พระวรกายซีกซ้ายแสดงลักษณะของสตรี พระเกศา(ผม)เซาะร่องเป็นเส้นยาว เหมือนผมหวี พระอุระ(หน้าอก)หุ่นแบบหน้าอกสตรี กุณฑล(ต่างหู)และพานุรัต(กำไลต้นแขน)ลายดอกไม้ไม้กลีบเล็กกว่า ทรงทองพระกร(กำไลข้อมือ) คาดเข็มขัดสายลูกประคำ หุ่นผ้ายาวจรดข้อพระบาทสลบ ชายผ้าด้านหนึ่งไว้เนื้อพระชานู

พระอรรณหารีศวร คือรูปเคารพที่มีการผสมระหว่าง
พระศิวะ และช่ษา(พระนางปารวตี) โดยแสดงเป็น
ประติมากรรมที่มีด้านหนึ่งเป็นเพศชาย ด้านหนึ่งเป็นเพศ
หญิง รวมอยู่ในร่างเดียวกัน

สะท้อนให้เห็นหลักปรัชญาของลัทธิไศวะที่ว่า
พระศิวะและพระช่ษาทรงรวมอยู่ในกายอันเดียวกัน
อันเป็นเหตุแห่งจักรวาล อธิบายได้ถึงการก่อเกิดสรรพสิ่งบน
โลกและจักรวาล หากไม่มีการรวมกันแล้ว ทุกสิ่งก็ไม่สามารถก่อ
เกิดและดำเนินไปได้

การบูชาพระอรรณหารีศวรถือว่าเป็นการบูชาเทพเจ้าสอง
องค์ในคราวเดียวกัน ทำให้มีความนิยมแพร่หลาย และแพร่
ออกมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

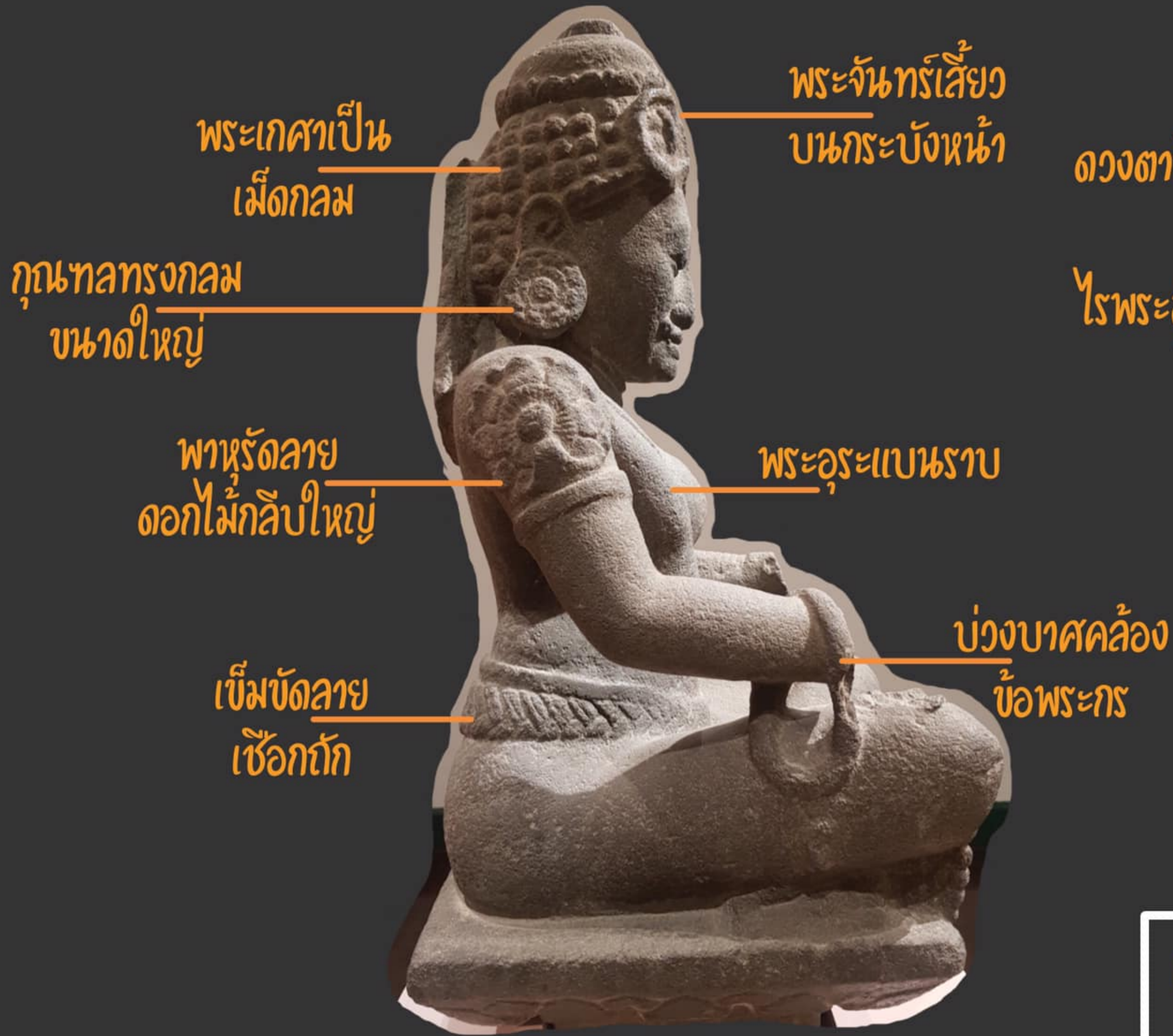
ด้านขวาแสดงลักษณะบุรุษ
(พระศิวะ)

ด้านหน้า

ด้านซ้ายแสดงลักษณะสตรี
(พระนางปารวตี)

ด้านขวาแสดงลักษณะบุรุษ
(พระศิวะ)

พระเกศาเซาะร่อง
เหมือนผมหวี

พระอุระหุ่น

ทรงทองพระกร

กุกทลทรงกลม
ขนาดใหญ่

พานรัดลาย
ดอกไม้กลับเล็ก

เข็มขัดลาย
ลูกประคำ

ด้านซ้ายแสดงลักษณะสตรี
(พระนางปารวตี)

พระอรรณารัศวารองค์นี้ นับว่าเก่าแก่
ที่สุดองค์หนึ่ง ในเอเชียอาคเนย์
และมีลักษณะที่ค่อนข้างพิเศษ
ในด้านกายวิภาคที่ทรงประทับนั่ง

ซึ่งแตกต่างจากอรรณารัศวารที่ส่วน
ใหญ่พบในลักษณะประทับยืน
ตรีภังค์ คือการยืนเอียง ๓ ส่วน
ได้แก่ หัวไหล่ สะโพก และขา

พระอรรณารัศวาร
อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙
ที่ THE ART INSTITUTE OF CHICAGO สหรัฐอเมริกา

และยังมีรายละเอียดของเครื่องประดับ โดยเฉพาะ
กุกณฑล(ต่างหู)ขนาดใหญ่^๒นั้นคล้ายคลึงกับที่พบใน
กลุ่มประติมากรรม ศิลปะจามในระยะแรก เช่น
รูปยักษ์จากตราเกี่ยว ในพิพิธภัณฑสถานเมืองดานัง
ประเทศเวียดนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒
ส่วนแผ่น^๑ใกล้เคียงกับแผ่น^๒ของพระศิวนะจาก
โบราณสถานมิเซิน A ๑ ประเทศเวียดนาม
อายุราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๔ ซึ่งจัดแสดง
อยู่ที่เดียวกัน

จึงถือได้ว่าอรรณวรีศวรองค์นี้เป็นโบราณวัตถุ
ชั้นสำคัญ และยังเป็นศิลปะชั้นเยี่ยมของ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี